

**Kamer
der Volksvertegenwoordigers**

**Chambre
des Représentants**

21 JANUARI 1954.

21 JANVIER 1954.

**WETSONTWERP
tot regeling van het kunstonderwijs.**

**PROJET DE LOI
sur l'enseignement artistique.**

**VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET
OPENBAAR ONDERWIJS⁽¹⁾, UITGEBRACHT
DOOR DE HEER VERBIST.**

**RAPPORT
FAIT AU NOM DE LA
COMMISSION DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE⁽¹⁾,
PAR M. VERBIST.**

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

In haar zitting van Woensdag, 16 December, onderzocht uw Commissie voor het Openbaar Onderwijs, het wetsontwerp tot regeling van het kunstonderwijs (n° 33, 1953-1954) dat ons door de Senaat werd overgemaakt.

In de memorie van toelichting (zie n° 398 van de Senaat), en in het verslag van de Senaatscommissie (zie n° 499), worden het algemeen karakter van deze wet, benevens een historisch overzicht en de huidige toestand van het kunstonderwijs, duidelijk aangegeven.

Vermits deze documenten in het bezit zijn van al de Kamerleden is het overbodig daarover in dit verslag uit te weiden. Vooraleer echter de bespreking weer te geven, zoals die in de Commissie haar verloop kreeg, mag wel de aandacht worden gevestigd op een drietal uitzichten van dit wetsontwerp, nl. zijn organiek en organiserend karakter, de verhouding van de Staat tot het kunstonderwijs, de paedagogische vorming van het leerpersoneel.

(1) Samenstelling van de Commissie : de heer Heyman, voorzitter; de heer Berghmans, Mevr. Craeybeckx-Orij, de heren De Clerck, Dujardin (Henri), Eneman, Gaspar, Loos, Peeters (Lode), Mevr. Van Daele-Huys, de heren Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlackt. — Bracops, Collard, Mevr. Copée-Gerbinet, de heren Dejardin (Georges), Eekelaers, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Hoyaux, Huysmans, Vercauteren. — Destenay, Mundeleer.

Zie :

33 : Ontwerp overgemaakt door de Senaat.

(1) Composition de la Commission : M. Heyman, président; M. Berghmans, Mme Craeybeckx-Orij, MM. De Clerck, Dujardin (Henri), Eneman, Gaspar, Loos, Peeters (Lode), Mme Van Daele-Huys, MM. Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlackt. — Bracops, Collard, Mme Copée-Gerbinet, MM. Dejardin (Georges), Eekelaers, Mme Groesser-Schroyens, MM. Hoyaux, Huysmans, Vercauteren. — Destenay, Mundeleer.

Voir :

33 : Projet transmis par le Sénat.

Het organisch karakter. — Het artikel 17 van onze Grondwet bepaalt in zijn alinea 2 : « Het openbaar onderwijs, op 's Lands kosten gegeven, wordt eveneens bij de wet geregeld ».

Het mag wel enigszins verwonderlijk voorkomen, dat ons kunstonderwijs, alhoewel het een traditioneel karakter heeft, nog niet het voorwerp is geweest van een bijzondere wetgeving. Door het huidig wetsontwerp wordt een wettelijke basis gegeven aan deze voorname tak van ons onderrichts-en opvoedingswezen.

Voornaam inderdaad is deze sector van het vormingswezen, niet alleen omdat hier een van de edelste takken uit het kultuurleven bloeit, maar ook omdat de toegepaste kunsten van lieverlede een meer voorname rol vervullen in een beschafte volksgemeenschap. Men mag er zich over verheugen dat de Regering door haar ontwerp deze afdeling van het onderrichtswezen heeft opgeheven uit zijn enigszins onregelmatige toestand.

Niet alleen organiek is de wet, maar ook organiserend. Het kunstonderwijs is in ons land gegroeid, wel niet als een wild gewas, maar toch ook niet als een geteelde plant. Het uitzicht er van vertoont geen ordevol beeld en is zonder klare hiërarchische opbouw. Het onderhavig wetsontwerp zal daarin verbetering brengen zonder dat evenwel moet worden overgeschakeld naar een ander uiterste : het prangende gareel dat alle initiatief doodt.

De verhouding van de Staat tot het kultuurleven in het algemeen en tot de kunstbeweging in het bijzonder, is van zeer delicate aard. Wie van de Openbare Besturen scheppende kracht verwacht, vraagt iets wat zij niet geven kunnen. Op het gebied van het artistieke leven wordt het impuls gegeven en wordt de richting aangeduid door temperamentvolle kunstenaars. De overheidsorganen hebben als eigen taak : beschermen en bevorderen. Bescherming kan worden geboden zo wel door het weren van alle oorzaken, die de scheppingsdrang hinderen en uitmergelen, als door het scheppen van gunstige voorwaarden voor ontluikende talenten.

Een wetgeving die zich beweegt op zulke delicate materie moet zich beperken tot terughoudende belangstelling of belangstellende terughoudendheid.

De paedagogische vorming. — Een kunstenaar is van nature uit een leraar. Laten we echter geen misbegrip ontstaan omrent de vorm van dit *leraar zijn*. Hij onderricht niet, zoals de wijsgeer en de man der wetenschap dit doen : door het abstract redenerend verstand aan te spreken. De kunstenaar stelt de waarheid voor onder een concreet schitterende vorm. Zo maakt hij de waarheid aantrekkelijk en onderricht hij het grote publiek langs het intuïtief begrijpend verstand.

Is de kunstenaar echter leraar van beroep, dan volstaan zijn artistieke gaven niet tot het doelmatig voltrekken van deze taak. Tot deze vorm van leraarschap is didactische training nodig en paedagogisch inzicht.

Wellicht stuiten we hier op het ergste euvel in ons kunstonderwijs. Niet zelden ontaardt het leraarschap aldaar tot een echte karikatuur, tot groot nadeel van de leerling, tot beschaming van de leraar, tot onberekenbare schade aan de cultuur.

Mocht ook de paedagogische vorming van de leraar het vruchtbaar gewin zijn van het huidig wetsontwerp tot regeling van het kunstonderwijs, dan zou dit een zegen worden voor het artistiek leven en voor de toegepaste kunsten.

**

Le caractère organique. — L'article 17 de notre Constitution dit en son alinéa 2 : « L'instruction publique donnée aux frais de l'Etat est également réglée par la loi ».

Il peut paraître quelque peu étonnant que notre enseignement artistique, bien qu'ayant un caractère traditionnel, n'ait pas encore fait l'objet d'une législation particulière. Le présent projet de loi tend à donner une base légale à cette branche importante de notre système d'enseignement et d'éducation.

En effet, ce secteur de notre système de formation est fort important non seulement parce que s'y épanouit une des branches les plus nobles de notre vie culturelle, mais également parce que les arts appliqués remplissent de plus en plus un rôle important au sein d'une communauté civilisée. Il y a lieu de se réjouir que le Gouvernement a, par son projet, sorti cette section de l'enseignement de sa situation quelque peu irrégulière.

La présente loi est non seulement organique mais également organisatrice. L'enseignement artistique s'est développé dans notre pays non pas comme une plante sauvage, mais non plus comme une plante cultivée. Il ne présente pas une image ordonnée et il n'a aucune structure hiérarchique nette. Le présent projet de loi apportera une amélioration sur ce point sans aller à un autre excès : le collier étranglant qui tue toute initiative.

La position de l'Etat à l'égard de la vie culturelle, en général, et de la vie artistique, en particulier, est de nature très délicate. S'attendre à des initiatives créatrices de la part des administrations publiques est leur demander l'impossible. Les artistes de talent régissent la vie artistique du pays et lui donnent son élan. Le rôle particulier des autorités publiques consiste à protéger et à promouvoir l'activité artistique. La protection peut être accordée, non seulement en écartant toutes les causes faisant obstacle à l'impulsion créatrice ou appauvrissant celle-ci, mais aussi en créant des conditions favorables à l'éclosion des jeunes talents.

Une législation concernant une matière aussi délicate doit se borner à un intérêt plein de réserve ou à observer une réserve pleine d'intérêt.

La formation pédagogique. — L'artiste est professeur par nature. Mais il ne faut pas se méprendre sur la forme de ce professorat. L'artiste n'enseigne pas, comme le font le philosophe et le savant, en s'adressant au raisonnement abstrait de l'intelligence. L'artiste présente la vérité sous une belle forme concrète. Ainsi, il donne à la vérité un aspect attrayant et instruit le grand public par la voie de l'intelligence intuitive.

Si, toutefois, l'artiste est professeur de profession, ses dons artistiques ne suffisent point à l'accomplissement efficace de cette tâche. Cette forme de professorat exige un entraînement didactique et des connaissances pédagogiques.

C'est peut-être là le plus grand inconvénient de notre enseignement artistique. On s'y trouve fréquemment en présence de véritables caricatures du professorat, au grand détriment de l'élève, à la confusion du professeur, au préjudice incalculable pour la culture.

Si la formation pédagogique du professeur pouvait bénéficier largement du présent projet de loi sur l'enseignement artistique, ce serait certes un bienfait pour notre vie artistique et pour les arts appliqués.

**

Bij de aanvang van de eigenlijke besprekking wijst de heer Minister er op, dat het ontwerp het karakter heeft van een kaderwet, waaraan de diensten langdurig en met zorg hebben gewerkt. Hij wijst o.m. op de betekenis van hoofdstuk IV, artikel 17, waarin de oprichting wordt voorzien van verbeteringsraden, hun samenstelling en bevoegdheden.

Meerdere leden van de Commissie komen tussen in de besprekking.

Een eerste lid der Commissie stelt zeven vragen; hun formulering met het antwoord kunt U lezen in het aanhangsel.

Een tweede lid maakt drie soorten beschouwingen: vooreerst op artikel 5, waarin een terminologie wordt aangewend, die wel van toepassing is voor het algemeen onderwijs, maar onverantwoord is voor het kunstonderwijs; verder heeft hij het over het doen tellen der ancien-niteit, wanneer een leraar overgaat van een avondklas naar een dagklas; ten slotte, bij artikel 14, alinea 2, komt het commissielid op voor een billijke pensioenregeling van het leerpersoneel in de scholen voor kunstonderwijs.

De heer Minister geeft hierop reeds een voorlopig antwoord, door er op te wijzen :

A. — Dat deze terminologie een eigen betekenis heeft en geen « calque » is van het algemeen onderwijs.

B. — Men moet de toestand van het leerpersoneel uit het kunstonderwijs enigszins afstemmen op de toestand der leden van het technisch onderwijs.

C. — In zake pensioen moet men voorzichtig zijn. De personeelsleden komen veelal laattijdig in functie, nadat zij reeds een aanzienlijk patrimonium hebben verworven. In de algemene pensioenwet kan iets worden voorzien.

In het aanhangsel leest U, onder de vragen 8, 9 en 10, het volledig antwoord.

Een ander commissielid vestigt de aandacht op de gebruikte titels voor de instellingen voor kunstonderwijs. In de wet, of in bijgevoegde teksten, zou moeten uitgemakpt worden : Wat is een conservatorium ? Wat is een muziekschool ?

Eigenlijk hebben we in ons land te veel conservatoria; er dient geremd op een verdere aangroei van dit aantal. Een vergelijking tussen onze Akademies en het Hoger Instituut voor Schilderkunst zal dit verduidelijken. In het Hoger Instituut wordt niet gedoceerd, maar werkt men in ateliers. Ons Hoger Instituut heeft daardoor een grote vermaardheid verworven. Iets gelijkaardigs moet ontstaan voor de muziek. Onze conservatoria zijn laag gezonken. Kan niets worden gedaan om een ruim gebruik te maken van artikel 13, dat toelaat onderhorigen van een vreemde staat tot leraar te benoemen. We slaan maar een pover figuur bij de internationale wedstrijden.

De heer Minister is van oordeel dat er werkelijk te veel conservatoria zijn; maar wie zal dit provincialisme bestrijden ? Door voorbeelden uit de wereld van de zangkunst en van de architectuur toont de heer Minister aan dat het niet gemakkelijk gaat vermaarde kunstenaars aan te werken voor onze Hogere Instituten. Heel zeker moeten wij qualitatieve eisen stellen, maar de besten wensen niet te onderwijzen; zij hebben andere betrachtingen.

Omtrent het karakter van kaderwet oordeelt een lid der Commissie dat zulks wel goed is voor het muziekonderwijs, maar minder gelukkig voor het tekenonderwijs. Verder meent dit lid dat het moeilijk zal zijn dit alles te groeperen

Au seuil des débats proprement dits, M. le Ministre a signalé que le présent projet de loi a le caractère d'une loi de cadre à laquelle ses services ont travaillé longuement et minutieusement. Il souligne notamment la portée de l'article 17, chapitre IV, qui prévoit la création de conseils de perfectionnement, leur composition et leur compétence.

Plusieurs membres de la Commission sont intervenus dans la discussion.

Le premier de ces commissaires a posé sept questions; vous trouverez leur texte et les réponses en annexe.

Un deuxième membre de la Commission s'est livré à trois sortes de considérations : tout d'abord, au sujet de l'article 5 où il est fait usage d'une terminologie qui, quoique utilisée dans l'enseignement général, ne se justifie pas pour l'enseignement artistique; il a ensuite abordé la question de l'ancienneté lorsque le professeur passe d'un cours du soir à un cours du jour; enfin, à l'alinea 2 de l'article 14, le membre de la Commission a rompu une lance en faveur d'un régime de pension équitable pour le personnel enseignant des écoles d'enseignement artistique.

M. le Ministre a donné sur ce point une réponse provisoire en signalant :

A. — Que cette terminologie a une signification propre et ne constitue pas une décalque de l'enseignement général.

B. — Il convient de faire concorder dans une certaine mesure la situation du personnel de l'enseignement artistique avec la situation qui est faite aux membres de l'enseignement technique.

C. — La circonspection s'impose en matière de pensions. Les membres du personnel accèdent en général assez tardivement à la fonction après s'être acquis un patrimoine considérable. Il serait possible de prévoir une disposition dans la loi générale de pensions.

En annexe, vous trouverez la réponse complète aux questions 8, 9 et 10.

Un autre membre de la Commission a attiré l'attention sur les appellations usitées pour les établissements d'enseignement artistique. La loi ou les textes joints devraient déterminer ce qu'il faut entendre par un conservatoire, par une école de musique.

Il y a, à vrai dire, trop de conservatoires dans notre pays; il faut freiner l'accroissement futur de leur nombre. Une comparaison entre nos Académies et l'Institut Supérieur de Peinture illustrera la chose. A l'Ecole supérieure, on n'enseigne pas, on y travaille en atelier. Notre Ecole supérieure s'est acquis de ce fait une grande renommée. Des conditions analogues devraient être créées pour la musique. Nos conservatoires sont tombés à un niveau très bas. Ne pourrait-on rien trouver pour faire un large usage de l'article 13 qui permet d'appeler au professorat des ressortissants d'un état étranger ? Nos résultats dans les concours internationaux ne sont guère brillants.

M. le Ministre estime que le nombre des conservatoires est vraiment trop grand; mais qui engagera la lutte contre ce provincialisme ? En citant des exemples des milieux de l'art du chant et de l'architecture, M. le Ministre démontre qu'il n'est pas aisément de recruter des artistes renommés pour nos Instituts supérieurs. Des conditions de qualité doivent certes être requises, mais les meilleurs ne cherchent pas à enseigner; ils ont d'autres ambitions.

Concernant le caractère de *loi de cadre*, un commissaire estime que s'il convient pour l'enseignement musical, il n'en est pas ainsi pour l'enseignement du dessin. D'autre part, à son avis, il sera difficile de grouper et de compartimenter

en te compartmenteren. Waar liggen b.v. de grenzen tussen een tekenschool en een school voor kunsttekenaars? Welke behoren tot het Technisch Onderwijs en welke tot het Kunstonderwijs?

De heer Minister meent dat een hergroepering noodzakelijk is, ten einde de artistieke standing te verhogen.

Ten slotte wijst een commissielid er nog op, dat niet alleen belang moet worden gehecht aan de hogere régions der kunst, maar tevens aan de kunstschoolen van secundaire gráad én aan de scholen voor architectuur.

De kunstschoolen van secundaire aard zouden bepaalde finaliteiten moeten nastreven. Bij gemis hieraan ontvolken deze scholen en dit is jammer, vermits het deze inrichtingen zijn die het kunstgehalte bij het uitoefenen van de ambachten bevorderen.

De algemene, alsook de paedagogische vorming moet ten zeerste bevorderd worden; al de einddiploma's van de secundaire graad moeten door het « Vast Wervingssecretariaat » worden erkend en moeten een passende waardering genieten.

Zij zouden óns o.a. leraars in het tekenen en in zang voor onze middelbare scholen moeten voorbereiden; minstens moeten hun kandidaten zich met een maximum van kans tot slagen kunnen aanbieden voor een middenjury, die dergelijke diploma's aflevert.

Vóór de architectuurscholen wordt nog een vraag gesteld (zie vraag 11, met het antwoord, in de bijlage).

Stemmingen.

a) Het wetsontwerp wordt aangenomen met algemeenheid van stemmen, mits 2 onthoudingen.

b) Het verslag wordt met algemeenheid van stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
A. VERBIST.

De Voorzitter,
H. HEYMAN.

tout cela. Où se trouvent, par exemple, les limites entre une école de dessin et une école de dessin artistique ? Lesquelles appartiennent à l'Enseignement technique, lesquelles à l'Enseignement artistique ?

M. le Ministre estime qu'un regroupement s'impose en vue de relever le niveau artistique.

Enfin, un commissaire fait remarquer que ce n'est pas seulement à l'enseignement artistique supérieur qu'il faut s'intéresser, mais également à l'enseignement artistique secondaire et aux écoles d'architecture.

Les écoles du degré secondaire devront poursuivre des fins déterminées, faute de quoi elles se dépeupleront, ce qui serait regrettable, étant donné que ce sont ces établissements qui favorisent le niveau artistique dans l'exercice des métiers.

Il convient de favoriser la formation générale ainsi que la formation pédagogique; tous les diplômes de fin d'études du degré secondaire devraient être agréés par le Secrétariat Permanent au Recrutement et être appréciés comme ils le méritent.

Ils devraient notamment nous fournir des professeurs de dessin et de chant pour nos écoles moyennes; leurs candidats devraient pouvoir se présenter au moins avec un maximum de chances devant un jury central délivrant ces diplômes.

Une question a également été posée concernant les écoles d'architecture (cfr. Annexe, question n° 11, avec la réponse).

Votes.

a) Le projet de loi a été adopté à l'unanimité des voix, moins deux abstentions.

b) Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
A. VERBIST.

Le Président,
H. HEYMAN.

BIJLAGE

VRAAG Nr 1.

Artikel 5 zegt dat het kunstonderwijs een onderwijs omvat van de secundaire en een van de hogere graad.

Welke diploma's worden afgeleverd door de secundaire graad voor de cursussen in de bouwkunst, de sierkunsten, de notenleer, de zang, de verschillende instrumenten ?

ANTWOORD.

Ten huidigen dage verklaren de getuigschriften in het secundair onderwijs, afgeleverd voor de leergangen der bouwkundige tekenaars, der binnenhuisarchitecten en der leerlingen uit de voorbereidende afdelingen tot de bouwkunst, enz., enkel de hoedanigheid der studiën der gevolgde cursussen.

VRAAG Nr 2.

Welke betrekkingen kunnen gepostuleerd worden door deze personen die in het bezit zijn van dergelijke diploma's van de secundaire graad ?

ANTWOORD.

Op het huidig ogenblik bestaat er geen officieel of wettelijk verband tussen deze diploma's en de toegang tot een bepaald ambt.

VRAAG Nr 3.

Op welke ouderdom kan men de secundaire graad beginnen en beëindigen in deze cursussen en hoeveel jaren bedraagt dan verder de hogere graad ? Is de continuïteit verzekerd tussen de middelbare en de hogere graad ?

ANTWOORD.

De dagleergangen van de secundaire graad van het kunstonderwijs mogen enkel gevolgd worden door de leerlingen die aan de leerplicht hebben voldaan. Toch heeft de Verbeteringsraad, die oordeelt dat ernstige muzikale studiën uiterlijk op de leeftijd van 12 jaar dienen aangevatt, gevraagd dat in onze Koninklijke conservatoria leergangen van algemene ontwikkeling zouden ingericht worden ten einde deze leerlingen, die nog aan de leerplicht onderworpen zijn, in staat te stellen zich toe te leggen op de studie van hun instrument. Een koninklijk besluit zal de duur der studiën van de secundaire graad bepalen en ook de voorwaarden die toegang verlenen tot de studiën van de hogere graad.

VRAAG Nr 4.

Artikel 6 zegt : De Koning bepaalt voor elke inrichting onder n° 4 het leerplan, de indeling der lessen en de duur der studiën.

In een parlementaire vraag van 30 November 1948 werd gevraagd : Welk is de waarde van het diploma van de middelbare cursussen in de bouwkunde gegeven in een Stedelijke Academie ? Worden er daar bouwkundige tekenaars gevormd ?

Het antwoord luidde toen als volgt :

Het vraagstuk der vorming van bouwkundige tekenaars houdt verband met de algemene hervorming van het onderwijs in de bouwkunst. Het ontwerp ligt klaar. Zodra de hogere overheid dit ontwerp heeft goedgekeurd zal er een opleiding van bouwkundige tekenaars aangepast worden. De van Staatswege erkende tekenscholen zullen dan het nieuw minimumprogramma moeten volgen.

Wat is nu, vijf jaar nadat deze vraag gesteld werd, de toestand van de bouwkundige tekenaars ? Men moet niet antwoorden nevens de kwestie en spreken over de architectenscholen: de vraag gaat over het leerprogramma der bouwkundige tekenaars van de scholen van de middelbare graad.

ANNEXE

QUESTION N° 1.

L'article 5 dispose que l'enseignement artistique comprend un enseignement du degré secondaire et un enseignement du degré supérieur.

Quels sont les diplômes délivrés par le degré secondaire des cours d'architecture, d'arts décoratifs, de solfège, de chant ainsi que des divers instruments ?

RÉPONSE.

A l'heure actuelle dans l'enseignement secondaire, les certificats délivrés pour les cours de dessinateurs-architectes, les ensembliers, les élèves des sections préparatoires à l'architecture, etc. n'attestent que la qualité d'études faites dans les cours suivis.

QUESTION N° 2.

Quels sont les emplois auxquels peuvent prétendre les personnes en possession de tels diplômes du degré secondaire ?

RÉPONSE.

A l'heure actuelle, il n'existe pas de relation officielle ou légale entre ces diplômes et l'accès à tel emploi déterminé.

QUESTION N° 3.

A quel âge est-on admis à suivre ces cours et à quel âge est-il permis de terminer ces études ? Quel est ensuite le nombre d'années que comporte le degré supérieur ? La continuité entre les degrés moyen et supérieur est-elle assurée ?

RÉPONSE.

Les cours du jour du degré secondaire de l'enseignement artistique ne peuvent être fréquentés que par les élèves ayant satisfait à l'obligation scolaire. Toutefois, le Conseil de perfectionnement estimant que des études musicales sérieuses doivent être entreprises dès l'âge de 12 ans au plus tard, a demandé la création, dans nos conservatoires royaux, de cours de formation générale permettant à ces élèves, encore soumis à l'obligation scolaire, de se consacrer à l'étude de leur instrument. Un arrêté royal déterminera la durée des études du degré secondaire et les conditions d'accès aux études du degré supérieur.

QUESTION N° 4.

L'article 6 dit en son n° 4 : Le Roi détermine pour chaque établissement le programme, la répartition des cours et la durée des études.

Dans une question parlementaire du 30 novembre 1948, il a été demandé quelle était la valeur du diplôme des cours moyens d'architecture donnés par une Académie communale. Celle-ci forme-t-elle des dessinateurs-architectes ?

La réponse était alors la suivante :

Le problème de la formation de dessinateurs-architectes s'intègre dans le cadre de la révision générale de l'enseignement de l'architecture. Le projet de loi est prêt. Dès que l'autorité supérieure laura approuvé, la formation des dessinateurs-architectes sera adoptée. Les écoles de dessin agréées par l'Etat devront alors suivre le nouveau programme-minimum.

Quelle est à présent, cinq ans après que cette question a été posée, la situation des dessinateurs-architectes ? Il ne faut pas répondre à côté de la question et parler des écoles d'architectes; il s'agit du programme d'enseignement des dessinateurs-architectes des écoles du degré moyen.

ANTWOORD.

De vraag, door het achtbaar lid gesteld, zal eerst dan een oplossing kunnen krijgen, wanneer een wettekst een nauwgezetter reglementering der studiën zal toelaten. Heden beschikken de instellingen, die onderwijs verstrekken aan de bouwkundige tekenaars, over geen reglementair programma. De Verbeteringsraad van het onderwijs in de bouwkunst en de plastische kunsten die kortelijks opnieuw samengesteld werd, laat zich op dit ogenblik in met de uitwerking van een nauwkeurig programma dat het voorwerp zal uitmaken van een koninklijk besluit ter uitvoering van de wet te treffen.

VRAAG Nr. 5.

Artikel 6, nr. 6, zegt: De Koning bepaalt de modaliteiten der eindexamens, de vorm en de vermelding op diploma's en getuigschriften. Het koninklijk besluit van 9 Juli 1947 betreffende de muziekconservatoria, in artikel 2, spreekt over overgangsgetuigschriften en eind-diploma's. Welke regeling bestaat er nu voor de:

Muziekconservatoria 1^e categorie?

Muziekconservatoria 2^e categorie?

ANTWOORD.

Artikel 6, waarop deze vraag slaat, raakt enkel het onderwijs dat op Staatskosten gegeven wordt. Aangaande dit onderwijs kan ik volgend antwoord verstrekken.

De studiën in de Koninklijke conservatoria worden bekroond door de toekenning van een eerste of een tweede prijs voor de secundaire graad en door de uitreiking van een hoger diploma met toekenning van de Medaille aan de leerlingen van de hogere graad. Tenslotte heeft een koninklijk besluit het diploma der Regering voor de virtuositeit ingesteld wat betreft viool, cello en piano.

VRAAG Nr. 6.

Welke diploma's worden er thans afgeleverd, door wie moeten ze ondertekend worden, bestaat er een bepaalde tekst voor deze diploma's?

Zo ja, gelieve deze hieronder te laten volgen.

ANTWOORD.

Een koninklijk besluit zal de modaliteiten der examens vastleggen tot het afleveren der getuigschriften en diploma's van het gesubsidieerd, gemeentelijk en vrij kunstonderwijs evenals de tekst derer getuigschriften en diploma's.

VRAAG Nr. 7.

Artikel 8 zegt: De weddeschaal wordt door de Koning vastgesteld.

In Maart 1951 verschenen in het Bestuursmemoriaal van West-Vlaanderen weddebarema's welke mogen toegepast worden in de door de Staat erkende muziekscholen.

Het was geen kwestie van moeten toegepast worden.

Thans zegt dit wetsontwerp nog inzake weddeschalen:

Art. 15. — De minimumweddeschalen zijn toe te kennen aan het personeel, als voorwaarde tot erkennung.

De provincie West-Vlaanderen op een begroting van een muziekschool van 2.300.000 frank gaf als toelage een forfaitaire som op van 90.000 frank of 4 %.

De Staat geeft als toelage 20 of 30 %.

In deze omstandigheden is het voor de erkende scholen onmogelijk de minimumwedden uit te keren. In het verslag op de begroting van 1953, bladzijde 34, lezen wij dat de Staatssubsidie kan verhoogd worden:

« Men moet dan ook de zienswijze delen waarmede de bijgaande nota van het kamerlid besloten wordt. Volgens dit advies zou de verhoging van de voet der subsidiëring der erkende instellingen voor kunstonderwijs op de begroting van het Ministerie van Openbaar Onderwijs een normale toestand scheppen, daar zodoende de Staatsbijdrage door tussenkomst van Binnenlandse Zaken evenredig zou verminderen. »

Het Departement van Openbaar Onderwijs moet de kunstscholen steunen en niet Binnenlandse Zaken langs een omweg en met veel vertraging.

Welke zijn de administratieve bezwaren om de subsidiëring te verhogen — daar het slechts een boekhoudkundige kwestie is — die niet van aard is de Staatsuitgaven te verhogen?

RÉPONSE.

La question posée par l'honorable membre ne pourra recevoir une solution que lorsqu'un texte légal permettra une réglementation plus serrée des études. A l'heure actuelle, les établissements qui donnent l'enseignement aux dessinateurs-architectes n'ont pas de programme réglementaire. Le Conseil de perfectionnement de l'architecture récemment reconstitué est en train d'élaborer un programme précis qui fera l'objet d'un arrêté royal pris en exécution de la loi.

QUESTION N° 5.

L'article 6 dit au n° 6: Le Roi détermine pour chaque établissement les modalités des examens de fin d'études; les formes et les mentions des diplômes et certificats. L'arrêté royal du 9 juillet 1947 relatif aux conservatoires de musique parle à l'article 2 de certificats de passage et de diplômes de fin d'études. Quelle est la réglementation actuellement en vigueur pour les:

Conservatoires de musique, 1e catégorie?

Conservatoires de musique, 2e catégorie?

RÉPONSE.

L'article 6 auquel se rapporte cette question concerne exclusivement l'enseignement donné aux frais de l'Etat. En ce qui concerne cet enseignement, la réponse est la suivante:

Les études dans les conservatoires royaux sont couronnées par l'attribution d'un premier ou deuxième prix pour le degré secondaire et par la délivrance d'un diplôme supérieur avec attribution de la médaille aux élèves du degré supérieur. Enfin un arrêté royal a créé le diplôme de virtuosité du Gouvernement pour le violon, le violoncelle et le piano.

QUESTION N° 6.

Quels sont les diplômes délivrés actuellement, par qui doivent-ils être signés, existe-t'il pour ces diplômes un texte déterminé?

Dans l'affirmative, prière de le faire figurer ci-dessous.

RÉPONSE.

Un arrêté royal déterminera les modalités des examens pour la délivrance des certificats et diplômes de l'enseignement artistique communal et libre subventionné, ainsi que le libellé de ces certificats et diplômes.

QUESTION N° 7.

L'article 8 dit: Le barème des traitements est fixé par le Roi.

En mars 1951 ont paru dans le « Bestuursmemoriaal van West-Vlaanderen » des barèmes de traitements pouvant être appliqués dans les écoles de musique agréées par l'Etat.

Il n'était nullement question qu'ils devaient être appliqués.

A présent, ce projet de loi dit encore à propos des barèmes de traitements :

Art. 15. — Les conditions d'agrément porteront notamment sur les barèmes-minima à appliquer au personnel.

La province de Flandre Occidentale octroyait, sous forme de subside à un budget d'école de musique atteignant 2.300.000 francs, une somme forfaitaire de 90.000 francs, soit 4 %.

L'Etat accorde un subside de 20 ou 30 %.

Dans ces conditions, il est impossible aux écoles agréées de payer les traitements-minima. Dans le rapport sur le budget pour 1953, nous lisons que le subside de l'Etat peut être augmenté:

« Il y a dès lors lieu de se ranger à l'avis exprimé en conclusion de la note de l'honorable membre. Selon cet avis, le fait que la majoration du montant du subside aux institutions d'enseignement artistique reconnues est portée au budget du Ministère de l'Instruction Publique, normaliserait la situation en faisant diminuer en proportion le subside que l'Etat accorde à l'intervention du Département de l'Intérieur. »

Le Département de l'Instruction Publique doit accorder son appui aux écoles d'enseignement artistique et non le Département de l'Intérieur par voie détournée et avec un retard considérable.

Quelles sont les objections administratives contre une augmentation des subsides, puisqu'il ne s'agit que d'une question de comptabilité qui n'est pas de nature à augmenter les dépenses de l'Etat?

ANTWOORD.

De vraag, door het achtbaar lid gesteld, die verband houdt met artikel 8 (kunstonderwijs op Staatskosten gegeven) betreft in werkelijkheid alleen artikel 15 (van Staatswege gesubsidieerd onderwijs).

De kwestie der barema's zal bij koninklijk besluit en natuurlijk overeenkomstig de geest van de wet geregeld worden.

VRAAG N° 8.

Artikel 5 zegt: De termen « secundaire graad en hogere graad » zijn van aard de analogie van het kunstonderwijs met de andere onderwijsstakken te voltrekken, en dit op een onverantwoorde wijze.

Behoud van de in andere onderwijsstakken gebruikte termen, met verschillen inzake barema's, vereiste diploma's, enz., is ongewenst in het kunstonderwijs.

Voorbeeld: In de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten is het onderricht in de huidige « lagere » en de « middelbare » van dezelfde waarde, en eist hetzelfde talent vanwege de kunstenaars die er les geven. Een verschil in barema heeft hier geen zin.

Het kunstonderwijs is een totaal anders gerichte onderwijsvorm.

Analogie met andere takken kan niet anders dan tot onrechtvaardigheden leiden.

Ware het niet wenselijk, zelfs in de bemoediging deze fundamentele verschillen te erbiedigen?

ANTWOORD.

De opmerkingen, door het achtbaar lid uiteengezet, hebben volledig mijn aandacht gewekt. Nochtans lijkt het me onvermijdelijk de structuur van het kunstonderwijs te schoeien op die van het algemeen onderwijs.

Dit onderwijs moet verschillende graden omvatten, vermits het bijgewoond wordt door leerlingen wier leeftijd tussen 12 en 24 jaar en meer schommelt. Deze leerlingen ontvangen het voorbereidend onderwijs van de leeftijd van 12 jaar af en gaan, als zij 15 jaar oud zijn en aan de toelatingsproeven hebben voldaan, over naar de hogere secundaire graad.

De hogere graad wordt enkel bezocht door jonge lieden van 18 en meer jaar oud, die tot een artistieke loopbaan voorbestemd zijn.

Regeling avondklas-dagklas.**VRAAG N° 9.**

Voorbeeld: Een leraar geeft tien jaar middelbare avondklas; nadien wordt hij benoemd in de middelbare graad dagklas.

In zijn wedde werd nochtans de ancilliteit (als avondklas) niet opgenomen: dit zijn voor hem tien verloren jaren.

Vele gevallen kunnen aldus aangehaald worden.

Nochtans zijn beide cycli niet zó uiteenlopend. Geen van beide wordt als « fulltime » beschouwd.

Kan deze regeling niet worden herzien?

ANTWOORD.

De toestand aangehaald door het achtbaar lid, betreft de Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen. Dit zal onderzocht worden naar aanleiding van de herziening der weddeschalen die, voor het kunstonderwijs, bij koninklijk besluit dient te geschieden.

De pensioenregeling.**VRAAG N° 10.**

Een opname van artikel 14, lid 2, kan een bijzondere regeling inzake pensioenen beletten.

Zulke bijzondere regeling is nochtans noodzakelijk.

De professoren worden slechts op gevorderde leeftijd benoemd, na een moeizaam verworven faam als kunstenaar te hebben voorgelegd. Zij kunnen onmogelijk op jeugdige leeftijd benoemd worden, en dus onmogelijk een normaal pensioen verwerven.

Kan dit vraagstuk niet nader worden bestudeerd?

RÉPONSE.

La question posée par l'honorable membre, et qui se rattache à l'article 8 (enseignement artistique donné aux frais de l'Etat) ne concerne en réalité que l'article 15 (enseignement subventionné par l'Etat).

La question des barèmes qui sera réglée par arrêté royal devra l'être évidemment dans le respect de l'esprit de la loi.

QUESTION N° 8.

A l'article 5, les mots : « degré secondaire » et « degré supérieur » sont de nature à parfaire l'analogie de l'enseignement artistique avec les autres branches d'enseignement, et ce d'une manière injustifiée.

Il n'est pas souhaitable d'appliquer à l'enseignement artistique la terminologie employée dans d'autres branches, d'enseignement, avec des différences de barèmes, de diplômes requis, etc.

Exemple: A l'Académie royale des Beaux-Arts, l'enseignement aux degrés « inférieur » et « moyen » actuels a la même valeur et exige les mêmes talents de la part des artistes qui y enseignent. Une différence de barème n'y aurait aucun sens.

L'enseignement artistique est un enseignement d'une tout autre orientation.

L'analogie avec d'autres branches ne pouvait entraîner que des injustices.

Ne serait-il pas souhaitable de respecter ces différences fondamentales, même dans les nominations?

RÉPONSE.

Les observations développées par l'honorable membre ont retenu toute mon attention. Cependant, il me paraît inévitable d'adapter la structure de l'enseignement artistique à celle de l'enseignement général.

Cet enseignement doit comprendre plusieurs degrés puisqu'il est fréquenté par des élèves dont l'âge varie entre 12 et 24 ans et plus. Ces élèves reçoivent l'enseignement préparatoire dès l'âge de 12 ans et passent au degré secondaire supérieur à 15 ans s'ils ont satisfait aux épreuves d'admission.

Le degré supérieur n'est fréquenté que par des jeunes gens âgés de 18 ans et plus qui se destinent à la carrière artistique.

Régime cours du soir-cours du jour.**QUESTION N° 9.**

Exemple: Un professeur compte dix années de cours du soir du degré moyen; ensuite il est nommé dans le degré moyen des cours du jour.

L'ancienneté (cours du soir) n'a cependant pas été inclue dans son traitement, ce qui lui fait perdre ces dix ans.

De nombreux cas pourraient être ainsi cités.

Cependant, les deux cycles ne sont pas tellement divergents. Aucun des deux n'est considéré comme « full time ».

Ne serait-il pas possible de réviser ce régime?

RÉPONSE.

La situation que signale l'honorable membre a trait à l'Académie des Beaux-Arts d'Anvers. Elle sera examinée lors de la révision des barèmes qui, pour l'enseignement artistique, doit se faire par arrêté royal.

Le régime de pensions.**QUESTION N° 10.**

L'alinéa 2 de l'article 14, pourrait faire obstacle à un régime spécial de pensions.

Un tel régime spécial est cependant nécessaire.

Les professeurs ne sont nommés qu'à un âge avancé, après avoir produit la preuve d'une renommée d'artiste acquise au prix de durs efforts. Une nomination étant exclue dans leur jeune âge, il leur est impossible d'acquérir une pension normale.

Ne pourrait-on pas examiner cette question de plus près?

ANTWOORD.

De leraars van het Rijkskunsonderwijs, die op de gemiddelde leeftijd van 40 jaar benoemd worden, zouden voor de berekening van hun pensioen een bijzonder stelsel moeten genieten. Deze kwestie heeft reeds het voorwerp van een grondige studie uitgemaakt en zal opnieuw aan de Commissie der pensioenen, welke in het Ministerie van Financiën zetelt, onderworpen worden.

Kunsonderwijs : architecten.

VRAAG N° 11.

Na het voleindigen van de humaniteiten moet men vijf jaar de architectenschool volgen.

Naar ik verneem aanzielt het vast-wervingssecretariaat de architecten als ambtenaars van tweede categorie.

Wat wordt er gedaan door het Departement van Openbaar Onderwijs opdat de architecten zouden beschouwd worden als ambtenaars van eerste categorie zoals het tenandere behoort?

ANTWOORD.

De Verbeteringsraad van het onderwijs in de bouwkunst en de plastische kunsten heeft zich van haar hersamenstelling af en op mijn aanvraag ingelaten met de herclassering van het diploma van architect. Hij heeft een verslag uitgebracht waarvan het besluit luidt dat het diploma aan de titularissen de toegang moet verlenen tot de ambten van de eerste categorie.

Ik onderzoek de geschiktheid om aan deze vraag gevolg te geven en deze aan de Eerste-Minister voor te leggen.

RÉPONSE.

Les professeurs de l'enseignement artistique de l'Etat dont l'âge moyen de nomination est de 40 ans, devraient pouvoir bénéficier d'un régime spécial pour le calcul de la pension. Cette question a déjà fait l'objet d'une étude approfondie et sera soumise à nouveau à la Commission des pensions qui siège au Ministère des Finances.

Enseignement artistique : architectes.

QUESTION N° 11.

Après avoir achevé les humanités, on doit suivre les cours de l'école des architectes pendant cinq ans.

Il m'est signalé que le secrétariat permanent de recrutement considère les architectes comme des agents de deuxième catégorie.

Que fait le Département de l'Instruction Publique pour que les architectes soient considérés comme des agents de première catégorie, ce qui d'ailleurs ne serait que juste ?

RÉPONSE.

Le Conseil de perfectionnement de l'enseignement de l'architecture et des arts plastiques s'est, dès sa reconstitution et à ma demande, occupé du reclassement du diplôme d'architecte. Il a rédigé un rapport concluant que ce diplôme doit permettre aux titulaires l'accès aux fonctions de première catégorie.

J'examine l'opportunité de donner suite à cette demande et d'en saisir le Premier Ministre.